

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Statu Hominis Morali In Vita Et Post Mortem

Opfermann, Paul

Moguntiae, 1769

Quæstio III. Utrum omnis actus moralis, ut honestus sit, ex Charitate Dei
procedere debeat?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40701

est, eam à vero, & honesto deficere non posse; quod ipsum legi divinæ positivæ æque ac naturali competit, cum utriusque origo sit rectitudo Dei infinita. Secus est de *immutabilitate*, quæ solius Juris naturalis propria est, quamvis & ista suo modo in legem positivam cadat.

Q U A E S T I O III.

Utrum omnis actus moralis, ut honestus sit, ex charitate Dei procedere debeat?

Perpetuæ *Jansenistarum* hæ fraudes sunt, ut 87.
sub pietatis larva nequitiam suam tegant. Id quod etiam deplorabat CLEMENS Papa XI. in Bulla, *Unigenitus* anno 1713. 6. Idus Septembris data, Apostolico ore sic elocutus: *Unigenitus Dei Filius*, pro nostra, & totius mundi salute filius hominis factus, dum *Discipulos* suos doctrinâ veritatis institueret, universamque Ecclesiam suam in *Apostolis* erudiret, præsentia disponens, & futura prospiciens, præclaro ac saluberrimo documento nos admonuit, ut attenderemus à falsis Prophetis, qui veniunt ad nos in vestimentis ovium, quorum nomine demonstrantur potissimum *Magistri* illi mendaces, & in deceptione illusores, qui splendidâ pietatis specie prava dogmata latenter insinuantes, introducunt sectas perditionis sub imagine sanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quasi deponentes lupinam pellem, & sese divinæ legis sententiis, velut quibusdam ovium velleribus obvolvunt, Sanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipsius *Novi Testamenti* verbis, quæ
Tom. II. Q multa

multipliciter in suam, aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui scilicet, à quo progeniti sunt, mendacii parentis exemplo ac magisterio edocti, nullam omnino esse ad fallendum expeditiorem viam, quàm ut ubi nefarii erroris subintroducitur fraudulentia, ibi divinorum verborum prætendatur autoritas. Igitur ex mente Jansenistarum, ducibus Bajo, & Quesnello, omnes actus morales, ne vitiosi sint, ad Deum referri debent, & quidem ex motivo charitatis propriè dictæ, quin aliud habere motivum formale bonum queant, alioquin actus tales erunt dilectio vitiosa. Omnis amor creaturæ rationalis, dicebat Bajus in prop. 38. damnata, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum S. in corde diffusa Deus amatur. Cui consonant sequentes propositiones Quesnelli à CLEMENTE XI. in Bulla, Unigenitus, damnatæ: 44ta: Non sunt nisi duo amores, unde volitiones & actiones omnes nostræ nascuntur; amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipsos, ac Mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus. 45ta: Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat. 46ta: Cupiditas aut Charitas usum sensuum bonum, vel malum faciunt. Nempe, si Quesnello credimus, amor unicum humani cordis organum est. 47ma. Obedientia legis profluere debet ex fonte, & hic fons est charitas. Quando

do Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis tum purum est, quod apparet exterius; alioquin non est nisi hypocrisis, aut falsa justitia. 49na: Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei. Nulla igitur est virtus, nisi motivum formale habeat Charitatem propter Deum, nulla Fides, Spes nulla. Omnia alia salutis media continentur in Fide, tamquam in suo germine & semine; sed hæc fides non est absque amore & fiducia. Ita prop. 52. Et 57ma: Totum deest peccatori, quando ei deest spes; & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei. 58va: Nec Deus est, nec Religio, ubi non est charitas.

Certum est, dari posse actus bonos, non morales solum, sed etiam theologicos, etsi ex motivo charitatis Dei non procedant. Nam 1°. Sap. 8. v. 7. Et si justitiam quis diligit: labores hujus magnas habent virtutes; sobrietatem enim (gr. σωφροσύνη, temperantiam) & prudentiam docet, & justitiam, & virtutem (gr. ἀνδρεία, fortitudinem) quibus utilius nihil est in vita hominibus. Ubi quatuor virtutes Cardinales commendantur tamquam hominibus utilissimæ: quis verò ita rudis sit, ut nesciat, istarum formale motivum ab illo charitatis diversum esse? 2°. Apostolus 1. ad Cor. 13. Fidem, Spem, & Charitatem tamquam virtutes distinctas ponit: Fides, Spes, Charitas, tria hæc; major autem horum charitas: si autem major duntaxat, igitur & cæteris sua vis & laus debetur. Unde Synodus TRIDENTINA Sess. 6. c. 6. ait hominem per fidem, timorem, & spem disponi ad charitatem & justificationem; igitur

Q 2 sunt

sunt actus salutare sine charitate. Et can. 7. *Si quis dixerit opera omnia, quæ ante Justificationem sunt, quacunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri; aut quantò vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto eum graviùs peccare, anathema sit.* Facit huc quoque Canon 8. *Siquis dixerit, gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere, anathema sit.* Quis neget plura dari motiva honesta præter illud charitatis? igitur & actus sunt honesti, qui talibus motivis nituntur, si videlicet ipsa quoque objecta honesta sint, nec alia interveniat circumstantia, quæ vitiosa sit. Jejunet homo peccator, det eleemosynas, ut peccatorum veniam consequatur: an ideo peccet, si ex charitate ista non procedant? certè sine aliquibus bonis operibus difficile vita cujuslibet pessimi invenitur, inquit S. AUGUSTINUS de spir. & lit. c. 28.

Respondetur ad objecta.

Obj. I. Apostolus 1. ad Cor. 13. disertè ait, opera omnia sine charitate nihil prodesse: *Si linguis hominum loquar, & Angelorum . . Et si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam; & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Ergo. Resp. Apostolus hic loquitur de charitate habituali: opponit enim istam partim donis gratis datis, partim aliis operibus moraliter bonis, aitque solam esse charitatem, quæ homi-

hominem Deo gratum, & amicum faciat. *Corinthii* nempe admirabantur donum linguarum, & Prophetiæ, ac scientiæ: illos proinde hortatur: ut his omnibus præferendam ducerent charitatem, qua Deo intimè unimur, reddimurque filii Dei, & regni cælestis hæredes. Unde v. 8. *Charitas nunquam excidit*, (h. e. durabit usque in alteram vitam) *sive Prophetiæ evacuabuntur, sive linguæ cessabunt, sive scientia destruetur.* Hæc enim omnia in altera vita cessabunt.

Inst. 1. Idem Apostolus c. 16. *ep. cit. Corinthios* hortatur: *Omnia vestra in charitate fiant* Ergo. *Resp.* Verba hæc intelligi possunt vel tanquam *consilium*, quod dabat *Corinthiis*, ut ex charitate omnia facerent; vel ut *præceptum*, sive *negativum*, nequid umquam agerent, quod charitati adversaretur; sive *adfirmativum*, ut sæpius ex motivo charitatis operarentur. Quæ tamen posterior acceptio longius à mente Apostoli abesse videtur, prævalentque duæ priores. Id enim frequentius agebant Apostoli, ut ambitionem, iram, contentiones, intemperans lucri & commodi studium à primis Fidelibus ad Fidem recens conversis averterent.

Inst. 2. Apostolus idem videtur commendasse *Corinthiis*, quod Christus præceperat omnibus *Matth. 22. v. 37. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua:* Hoc autem Christi mandatum cum omni extensione sumi debet; ergo. *Resp.* Duobus modis istud Christi præceptum intelligi potest: 1°. ut Deum amemus amore appretiativè summo h. e. super omnia, eumque rebus cæteris omnibus anteferamus. *Cum ait: toto corde* (inquit S. Au-

246 DE REGULA MORUM.

GUSTINUS L. I. de *Doctrina Christ.* c. 22.) totâ animâ, totâ mente, nullam vitæ nostræ partem reliquit, quæ vacare debeat, & quasi locum dare, ut aliâ re velis frui; sed quidquid aliud diligendum venerit in animum, illuc rapiatur, quo totius dilectionis impetus currit. 2°. Nequid ab homine fiat, quod hujus amoris repugnat officiis. Utraque hæc acceptio est ferè communis PP. & Interpretum. Exinde autem minimè sequitur, actiones nostras omnes ex motivo charitatis procedere debere, ut honestæ sint, Deoque grata.

Inst. 3. Omnia opera nostra ex motivo charitatis fieri debere, Christus jam antea significaverat *Matth.* 12. v. 30. dicens: *Qui non est mecum, contra me est.* Ergo. *Resp.* Duplex potissimum sensus horum verborum est: 1us: Satanas, cujus virtute me dicitis ejicere dæmonia, adeo mecum non est, ut etiam contra me sit, nec solùm non congreget mecum homines in horreum Dei, sed eosdem quoque dispergere studeat, & à Deo abducere. Proinde ipsa operum diversitas satis demonstrat, me inter & dæmonem nullam esse concordiam. Nempe Pharisei dixerant v. 24. *Hic non ejicit dæmones nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.* 2us: q. d. Vos Pharisei quasi judices æqui & indifferentes haberi vultis, qui nec pro me sitis, nec contra me, sed pro veritate; at neque vos, neque alios velim decipiatis. Nam etsi verum esset, quod simulatis, vos neque pro me, nec contra me esse; adhuc tamen culpa in vobis residet: eùm enim Scripturarum scientiam profiteamini, primos vos oportuit meas tueri partes. Unde v. 33. ad eos Christus: *Aut facite arborem bonam,*

& fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, & fructum ejus malum: siquidem ex fructu arbor agnoscitur.

Obj. II. Ex mente Ss. PP. inter charitatem Dei, & peccatum nihil mediat. Ita S. LEO Serm. 5. de jejuniis ait: *Rationalis animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut Mundi.* Et S. AUGUSTINUS in Ps. 18. *Qui noluerit servire charitati, necesse est, ut serviat iniquitati.* In Enchir. c. 107. *Regnat enim carnalis cupiditas, ubi non est charitas.* L. 1. Retr. c. 5. *Voluntas sine charitate tota est vitiosa cupiditas.* L. de Gr. Chr. c. 26. *Ubi non est dilectio, nullum bonum imputatur, nec recte opus bonum vocatur.* Iterum L. de grat. & lib. arb. c. 18. *Quidquid se putaverit homo facere, si fiat sine charitate, nullo modo beneficit.* Consentit S. THOMAS 2. 2. q. 23. a. 7. ad 1. *Sine charitate non potest esse actus perfecte bonus, quia deest debita ordinatio in ultimum finem.* Ergo. Resp. Ad 1um. Sensus est, hominem per dilectionem vel Deo adherere, vel creaturis, quin exinde inferri possit, quemvis actum, ut honestus sit, ex motivo formali charitatis Dei procedere debere, & eo ipso vitiosum esse, si ex alio motivo procedat. Nam S. Papa in eodem Sermone æque dicit necessariam esse dilectionem proximi: item commendat cæteras virtutes, veluti patientiam, mansuetudinem, liberalitatem: contemptum rerum terrenarum inculcat, atque: *Christi instituta nobis onerosa non essent, & ab omnibus nos periculis liberarent, si nihil aliud quàm quod amandum jubetur, amaremus.* Ad 2^{dum}. Sensus est, hæreticum & Schismaticum

servire iniquitati, eoquod servire charitati non velit, servando pacem, & unitatem Ecclesiæ. Ad 3^{tum}. Verba hæc *loc. cit.* non leguntur, sed. c. 117. Cæterum nisi habitus charitatis regnet in homine, regnat utique carnalis cupiditas, quatenus homo concupiscentiis suis nihil non indulget; quin tamen idcirco opera ejus omnia sint vitiosa, quòd ex charitate non procedant; modò ex alio honestatis motivo operetur. Similiter ad 4^{tum}. Nempe voluntas habitu charitatis destituta ampliùs in malum inclinatur, sæpius etiam ab honesto deficit: num idcirco etiam inhonestus ille actus est, quem ex motivo formali alterius virtutis elicit? Ad 5^{tum}. S. P. ibi loquitur contra *Donatistas*, aitque omnia opera in speciem bona nullius esse valoris, si desit habitus charitatis erga Deum & proximum, veluti *Donatistis* Ecclesiam scindentibus. Addit enim: *Unde meritò creduntur, qui extra Ecclesiam baptismum Ecclesiæ perceperunt, non habere Spiritum Sanctum, nisi cum ipsi Ecclesiæ, vinculo pacis per connexionem charitatis, adhærescunt.* Ad 6^{tum}. Ex mente S. Patris, quidquid se putaverit homo facere bene, si fiat *exclusivè*, sine charitate Dei & proximi, nullo modo fit bene. Si fit sine charitate Dei, & proximi per merum defectum hujusmodi charitatis, tunc si deficit habitus charitatis, non fit bene bonitate operis hominem ad coeleste regnum perducentis; si deficit sola charitas actualis, ex aliarum virtutum motivo fit bene. Ita enim de timore Dei S. D. disertè testatur *loc. cit.* dicens: *Ne nos arbitremur non accepisse spiritum timoris Dei, quod sine dubio magnum est Dei donum.* Non quo timore Christum Petrus nega-

negavit: sed illius timoris spiritum accepimus, de quo dicit ipse Christus: Eum timete, qui habet potestatem, & animam & corpus perdere in gehennam; ita dico vobis, hunc timete. Ad 7^{mum}. S. THOMAS duntaxat vult, quod actus ex alterius virtutis, quàm ex charitatis motivo elicited non sit æque bonus, & perfectus: ait enim: Et secundum hoc sine charitate potest quidem esse aliquis bonus ex suo genere, non tamen perfectè bonus, quia deest debita ordinatio ad finem ultimum. Contextus sic habet: Actus alicujus charitate carentis potest esse duplex: unus quidem secundum hoc, quod charitate caret, utpote cum facit aliquid in ordine ad id, per quod caret charitate: & talis actus semper est malus: sicut Augustinus dicit (L. 4. contra Julian. c. 3.) quod actus infidelis, in quantum est infidelis, semper est peccatum, etiam si nudum operiat, vel quidquid aliud hujusmodi faciat, ordinans ad finem suæ infidelitatis. Alius autem potest esse actus charitate carentis, non secundum id, quod charitate caret, sed secundum quod habet aliquod aliud donum Dei, vel fidem, vel spem, vel etiam naturæ bonum. Et secundum hoc, &c. Ubi sicut & in ☉ eos duntaxat actus dicit esse malos, qui neque ordinantur, neque ordinari possunt ad finem ultimum. Exempli loco ponit avarorum prudentiam, qua excogitant diversa genera lucrorum.

Inst. I. S. AUGUSTINUS in *Enchir.* c. 117. disertè negat, Fidem & Spem ad vitam æternam prodesse, nisi accedat charitas; ait enim: Qui non amat, inaniter credit, etiam si vera sint, quæ credit; inaniter sperat, etiam si ad æternam fe-

250 DE REGULA MORUM.

licitatem doceantur pertinere, quæ sperat. Subscribit iterum S. THOMAS q. 4. de Fide a. 5. dicens: Fides inormis non est vera Fides, quia non habet perfectionem ex parte voluntatis. Ergo. Resp. S. D. ibidem significare voluit, quod ante Apostoli docuerant, sc. solam Fidem non iustificare, & fidem sine operibus esse mortuam. Item charitatis nomine potissimum hic intelligit amorem iustitiæ, nam addit: Quamvis enim sperare sine amore non possit; fieri tamen potest, ut id non amet, sine quo ad id, quod sperat, non potest pervenire: tamquam si sperat vitam æternam, quamvis non habeat, & non amet iustitiam, sine qua nemo ad illam pervenit. Eodem modo intellige Doctorem Angelicum, nempe Fidem informem non esse veram, h. e. salvificam Fidem.

Inst. 2. S. P. in ep 167. ad Hieron. c. 4. Ita loquitur: Ut generaliter breviterque complectar, quam de virtute habeam notionem, quod ad rectè vivendum attinet. Virtus est charitas, qua id, quod diligendum est, diligitur. Hæc in aliis minor, in aliis major, in aliis nulla est. Et L. 2. contra Crescon. c. 12. Charitas cooperit multitudinem peccatorum, quæ una si adsit, omnia illa rectè fiunt, si autem desit, omnia illa frustra fiunt. Item L. 3. Operis imperfecti: Inter divine gratiæ species si poneretis dilectionem . . . sine qua nemo piè vivit: sine qua nullius est bona voluntas; & cum qua nullius est nisi bona voluntas; verè liberum defenderetis, non inflaretis arbitrium. Ergo. Resp. Ad Imum. Ex mente S. P. virtus in genere, quatenus peculiares virtutes omnes in se complectitur, est charitas, videlicet, amor

DE REGULA MORUM. 251

amor boni seu honestatis universalis, consentaneæ rectæ rationi, qua charitate id, quod diligendum est, diligitur. Hac charitate peculiares omnes honestates, quæ in virtutibus singulis continentur, siue quæ ad Deum, siue quæ ad mores pertinent, diliguntur. Quòd autem S. D. nomen charitatis pro universali amore boni non rarò usurpet, patet ex L. 8 de *Trinit.* c. 10. ubi charitatem ita definit: *Quid est autem dilectio, vel charitas, quam tantopere divina Scriptura laudat, & prædicat, nisi amor boni?* Aliquando etiam charitatis nomine intelligit bonam voluntatem, qua quis in suis operibus non aucupatur bona terrena, sed cœlestia & immortalia desiderat; veluti cùm in *Pf.* 89. ait: *Omnia bona opera nostra unum opus est charitatis, plenitudo enim legis charitas . . . Tunc enim recta sunt opera, cùm ad hunc unum finem diriguntur.* Nempe ibi ostendit discrimen inter homines V. & N. T. aitque illis pro bonis operibus sola, vel penè sola præmia terrenorum bonorum Deum polliceri videri; ablato autem V. L. velamine considerare homines mirabilia de Lege Dei, h. e. ad cœlestem beatitatem anhelare. Ad 2dum. Loquitur contra *Donatistas*, ut supra. Ad 3tium. Sine habituali dilectione nemo piè vivit, nulliusque est bona voluntas. Item sine virtuali dilectione, qualis est quævis boni superni cupiditas, nemo piè vivit. Demum sine formali dilectione Dei super omnia, urgente præcepto, de hac dilectione elicienda, nemo piè vivit, nulliusque est bona voluntas. Nempe *Pelagiani*, adversus quos S. P. ibidem agebat, non aliam admittebant gratiam, nisi quæ ad ordinem naturæ pertineret, vel esset quid homi

homini extrinsecum, veluti lex, & prædicatio Evangelii. Dilectionem autem in quavis significatione acceptam, Dei donum esse negabant, eandemque solis naturæ viribus tribuebant. Unde S. D. id agebat, ut *Julianus* inter varias divinæ gratiæ species etiam dilectionem recenseret, in quacunque significatione illa accipiatur.

Inst. 3. Idem L. de patient. c. 23. Hæc, inquit, propter charitatem dicta sint, sine qua in nobis non potest esse vera patientia: quia in bonis charitas Dei est, qua tolerat omnia; sicut in malis mundi cupiditas. Et L. 3. de doctr. Chr. c. 10. Non præcipit Scriptura nisi charitatem, nec culpatur nisi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum. Ergo. Resp. Ad 1mum. S. P. iterum per charitatem intelligit bonam voluntatem, qua sc. boni studiosa est; & cupiditatis nomine voluntas studiosa mali apud eundem accipitur. Hæc igitur voluntas bona (inquit L. de pat. c. 25.) id est, voluntas Deo fideliter subdita, voluntas superni ardoris sanctitate accensa, voluntas quæ diligit Deum, & proximum propter Deum; sive amore, de quo respondet Apostolus Petrus: Domine tu scis, quia amo te; sive timore, de quo dicit Apostolus Paulus: In timore & tremore vestram ipsorum salutem operamini; sive gaudio, de quo dicit: Spe gaudentes in tribulatione patientes; sive tristitiâ, qualem se dicit magnam habuisse pro fratribus suis, quacunque amara, & aspera sufferat, charitas Dei est, quæ omnia tolerat. Ad 2dum. Non præcipit Scriptura nisi charitatem, h. e. bonam voluntatem; nec culpatur nisi cupiditatem, h. e. malam voluntatem.

luntatem, sicque mores hominum informat. Cùm enim bona voluntas finem honestum respiciat, mala autem inhonestum; fit ut omnia bona hominum opera ex voluntate bona, & mala omnia hominum opera ex voluntate mala tamquam ex fonte profluant. *Quid est autem dilectio, vel charitas* (inquit L. 8. de Trin. c. 10.) *quam tantopere divina Scriptura laudat, & pradicat, nisi amor boni?* & L. 2. contr. 2. ep. Pelag. c. 9. *Quid est boni cupiditas nisi charitas?* Nempe charitas, seu bona quævis voluntas est motus, quo fertur animus ad quiescendum denique in Deo tamquam in fine ultimo, nam omnis bona voluntas tandem in Deum definit, in quo ultimatò quiescit. Cupiditas contra, seu quævis mala voluntas est motus, qua fertur animus ad quiescendum denique in creatura, tamquam in fine ultimo, neque ultra progreditur. Apertè hæc significat S. P. L. 2. de peccat. mer. c. 18. *Quantum voluntas mirum si potest in medio quodam ita consistere, ut nec bona, nec mala sit. Aut enim justitiam diligimus; & bona est; & si magis diligimus, magis bona est; si minus, minus bona; aut si omnino non diligimus, non bona est. Quis verò dubitet dicere, voluntatem nullo modo Justitiam diligentem, non modo esse malam, sed etiam pessimam voluntatem? Si ergo voluntas aut bona est, aut mala, & utique malam non habemus ex Deo; restat, ut bonam voluntatem habeamus ex Deo.* Dilectio autem Justitiæ sive universalis, quæ omnia officia Deo, sibi & proximo debita complectitur; sive particularis; veluti distributivæ aut commutativæ, non est amor honestus theologicæ charitatis, neque inhonestus amor vitio-

sa cupiditatis. Denique *Serm. 32. c. 14. Si volumus, inquit, bene vivere, plus amemus, quod promittit Deus, quàm quod promittit hic Mundus: & plus timeamus, quod minatur Deus, quàm quod minatur hic Mundus.* Igitur spes præmii, & timor supplicii à Deo infligendi sunt actus honesti, etiamsi ex motivo charitatis theologicæ non procedant.

CAPUT IV.

De Conscientia.

89.

Sensus
deco-
ri.

Inter ceteros sensus internos esse in nobis *sensum honesti, & decori*, qui veluti pro tribunali sedens exercet iudicium in omnia, quæ agunt homines, decernens, quid pulchrum sit, quid deceat, quid honestum, & quidem absque utilitate, aut voluptate quæsitâ, ex eo constat, quòd quisque honestiora sua erga alios censeat officia, quo maiore cum periculo suo, aut damno fuerint conjuncta, quoque minùs ad nominis sui celebritatem fuerant destinata, quodque ad aliorum honestas actiones, de quibus legimus, & audivimus, in seculis licet prioribus, pariter ac præsentibus laudamus: immo virtutem, fidem, patriæ suæ charitatem, licet nobis damnosam vel in hoste comprobemus. Quæ hoc sensu probantur, *recta* dicuntur & *pulchra*, ac *virtutum* nomine compellantur. Quæ damnantur, *foeda* dicuntur, *turpia* aut *vitiosa*. Huic sensui adfinis est suavissimus ille sensus *laudis & honoris*, cum intelligimus consilia nostra & actiones sententiis bonorum hominum probari: cui contrarius est molestissimus vituperii sensus, dum actiones nostræ & consilia aliorum suffragiis dam-

na-